

Φίλες και φίλοι γειά σας

Χαιρετίζω την πρωτοβουλία της Ομοσπονδίας και των Συλλόγων Καλλονιατών και Αγίας Παρασκευής, να διοργανώσουν αυτή την εκδήλωση, που μπορεί να αποτελέσει την απαρχή και για άλλες τέτοιες συναντήσεις για τα μεγάλα πολιτιστικά και περιβαλλοντικά θέματα της Λέσβου.

Τον Αύγουστο του 2014, αποκαλύψαμε στο χώρο του λιμανιού της Σκάλας Καλλονής την προτομή του Αριστοτέλη. Τούτη η σημαντική ενέργεια για την ιστορία και τον πολιτισμό του τόπου μας, έγινε πραγματικότητα με την υλική υποστήριξη του συμπατριώτη μας γιατρού Γιάννη Τρίπατζη και με τη μέριμνα του Πολιτιστικού και Περιβαλλοντικού Συλλόγου Σκάλας Καλλονής η «Πρόοδος». Η ιδέα της τοποθέτησης της προτομής του Αριστοτέλη στην ακτή της θάλασσας, στην οποία πριν από 23 αιώνες και για τρία χρόνια (345-342 π.χ.), έκανε τις μελέτες του για τα ψάρια και τα μαλάκια (με πειραματόζωο τη σουπιά), ανήκει στον κύριο Τρίπατζη που είκοσι χρόνια πριν, είχε κάνει αναφορά στο περιοδικό «ΤΑ ΚΑΛΛΟΝΙΑΤΙΚΑ», για τις δραστηριότητες του Αριστοτέλη στον κόλπο.

Η ισχυρή αναζωπύρωση της επιθυμίας να κάνουμε κάτι, που να σηματοδοτεί το πέρασμα του Αριστοτέλη από τον κόλπο ήρθε μετά τη δημιουργία του ντοκιμαντέρ του καθηγητή Εξελικτικής Βιολογίας, στο Imperial College του Λονδίνου, κυρίου Armand Marie Leroi (Αρμάν Μαρί Λερούά), με τίτλο «Η λιμνοθάλασσα του Αριστοτέλη». Ο κύριος Λερούά με αυτό του το πόνημα παγκοσμιοποιεί για άλλη μια φορά το μέγεθος του μεγάλου φιλόσοφου, αλλά τώρα μέσα από άλλο πεδίο, άγνωστο στον πολύ κόσμο: αυτό της βιολογίας, συνδέοντάς τον άμεσα με τη Λέσβο και τον κόλπο Καλλονής.

Ο κύριος Λερούά εξακολουθεί να υποστηρίζει την εργασία που έκανε για τον Αριστοτέλη και τον κόλπο Καλλονής, καθώς είναι γοητευμένος με τη σκέψη του φιλόσοφου και προχωρεί στη συγγραφή ενός βιβλίου «The Lagoon»-«Η λιμνοθάλασσα», στο οποίο αποτυπώνει την πεποίθησή του, ότι ο Αριστοτέλης υπήρξε ο πρώτος επιστήμονας του Δυτικού κόσμου. Για την έκδοση αυτού του βιβλίου που τιμά τη Λέσβο και εξακοντίζει τη φήμη του μοναδικού βιότοπου του κόλπου Καλλονής στα πέρατα του κόσμου, ο συγγραφέας, βραβεύτηκε από το «The London Hellenic Society», στο πλαίσιο του θεσμού, «The London Hellenic Prize». (σχετικό δημοσίευμα της Καθημερινή «Στα Γκαλαμπάκος του Αιγαίου» Κυριακή 1 Νοεμβρίου 2015).

Η πληροφόρηση που έχω από έναν καθηγητή του Πανεπιστημίου Αιγαίου, φίλου και συνεργάτη του κυρίου Λερούά, είναι ότι ο τελευταίος, βρίσκεται στη διαδικασία διερεύνησης για την μετάφραση του βιβλίου του στα ελληνικά. Το γεγονός αυτό θα κάνει κοινωνούς των δραστηριοτήτων του Αριστοτέλη στον κόλπο, τους Λέσβιους και όλους τους Έλληνες όπου γης. Μια καλή ιδέα είναι να κάνουμε παρουσίαση του μεταφρασμένου στα ελληνικά βιβλίου στη Σκάλα Καλλονής με την παρουσία του συγγραφέα.

Η τοποθέτηση της προτομής του Αριστοτέλη στη Σκάλα Καλλονής, αποτελεί το μοναδικό έργο σε κοινή θέα, που υπενθυμίζει τη δράση του φιλόσοφου στο νησί. Δεν γνωρίζω αν κάπου αλλού στη Λέσβο υπάρχει προτομή ή άγαλμα του Αριστοτέλη. Νομίζω πως όχι.

Τα ευεργετικά αποτελέσματα, από αυτή μας την ενέργεια φάνηκαν αμέσως. Αρκεί να δείτε το πλήθος των επισκεπτών, ελλήνων και ξένων, που στέκεται μπροστά στην προτομή, διαβάζουν το σύντομο κείμενο στη βάση της και βγάζουν φωτογραφίες.

Κι αν οι ξένοι κάνουν τόσα πολλά για τον τόπο μας εμείς τι πρέπει να κάνουμε;

Εμείς στη Σκάλα Καλλονής νοιώθουμε την υποχρέωση να συνεχίσουμε αυτή την προσπάθεια, αναδεικνύοντας τη μοναδικότητα του κόλπου και την προσφορά του στους κατοίκους του νησιού ανά τους αιώνες. Αλλά και την προσφορά του στην επιστήμη από την εποχή του Αριστοτέλη, μέχρι σήμερα που έλληνες και ξένοι επιστήμονες τον μελετούν και εντυπωσιάζονται από τον πλούτο του βυθού και της χερσαίας περιοχής που τον περιβάλλει. Ο κόλπος Καλλονής αποτέλεσε και αποτελεί το κέντρο του νησιού γεωγραφικά, αλλά και μετακομιστικά-εμπορικά, καθώς μέχρι τη δεκαετία του '70 οι μεταφορές εμπορευμάτων για το μεγαλύτερο μέρος του νησιού γίνονταν με τα ξύλινα καΐκια της εποχής.

Πιστεύουμε πως με αφορμή το διεθνές ενδιαφέρον για τον κόλπο και το περιβάλλον του, θα μπορούσαμε να οργανώσουμε περιοδικές συναντήσεις υψηλού επιστημονικού επιπέδου, με την εμπλοκή του Πανεπιστημίου Αιγαίου και άλλων φορέων, μετατρέποντας σιγά-σιγά αυτές τις συναντήσεις σε θεσμό που να απηχεί τη δημιουργική σκέψη του Αριστοτέλη για τη βιολογία. Και όλα αυτά να γίνονται δίπλα στο κύμα του Κόλπου Καλλονής, στη Σκάλα.

Ίσως αυτό να αποτελεί όραμα που δύσκολα γίνεται πράξη, αν λάβουμε υπόψη μας την οικονομική και πολιτισμική ασφυξία λόγω της κρίσης. Δύσκολο ναι, ακατόρθωτο όχι. Εμείς έχουμε την πεποίθηση ότι μπορούμε να προχωρήσουμε σε αυτό το εγχείρημα. Έχουμε πίστη και θέληση. Οι πόροι θα βρεθούν. Στη Σκάλα υπάρχει το κτίριο του Κέντρου Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης Καλλονής, που θα μπορούσε να αποτελέσει την έδρα τέτοιων συναντήσεων. Έτσι κι αλλιώς είναι κλειστό και καταστρέφεται, τουλάχιστον εξωτερικά, καθώς δεν λειτουργεί λόγω αδυναμίας της πολιτείας να το στελεχωσει.

Όμως αγαπητές φίλες και φίλοι για να απολαμβάνουμε αυτό το θαύμα της φύσης-τον κόλπο και τον περιβάλλοντα αυτόν χώρο-, αλλά και για μπορούμε να υπερηφανευόμαστε γι' αυτό, θα πρέπει να προστατέψουμε αυτό το θαύμα. Δυστυχώς τα δείγματα από την πολιτεία διαχρονικά, δεν είναι ενθαρρυντικά για την προστασία του περιβάλλοντος, για διάφορους λόγους: αδιαφορία, ασχετοσύνη αλλά αρκετές φορές και συμφέροντα, είναι οι λόγοι που οδηγούν στην διαρκή καταστροφή του περιβάλλοντος. Θα σας αναφέρω ένα παράδειγμα που έχει να κάνει με τον κόλπο Καλλονής και δείχνει την αδιαφορία της πολιτείας για την προστασία του, αλλά όπως ήταν ξεκάθαρο για την εποχή που μιλώ μεγάλα συμφέροντα είχαν εμπλακεί στην εκμετάλλευση του κόλπου:

Το 1993 εγκατέστησαν στην είσοδο του κόλπου μονάδα τεχνητής καλλιέργειας για λαυράκια. Ακούστε το αποτέλεσμα, όπως το περιγράφει ο σύλλογος των ψαράδων σε έγγραφό του στο υπουργείο και στην περιφέρεια: «...σε δύο μόλις χρόνια το νερό του κόλπου δεν διέφερε από τα λιμνάζοντα νερά την περίοδο του καλοκαιριού, ανάδινε ανυπόφορη δυσοσμία και τα ψάρια ελευθέρως βοσκής, βρίσκονταν κατά εκατοντάδες νεκρά στις ακτές του κόλπου...».

Επιπλέον θα πρέπει να προσθέσω πως και τώρα γίνονται προσπάθειες τεχνητής καλλιέργειας οστράκων, πράγμα που θα έχει σα συνέπεια να καταστραφούν οι φυσικές δυνατότητες αναπαραγωγής του κόλπου. Οι ψαράδες αντιστέκονται σθεναρά στην προσπάθεια μετάλλαξης της φυσικής ζωής του κόλπου, που στόχο έχει την αποξένωσή τους από την πανάρχαια πηγή επιβίωσής τους και εκχώρησης της εκμετάλλευση των οστράκων σε εταιρείες.

Μπαίνει λοιπόν επιτακτικό το θέμα της προστασίας του κόλπου και του υδροβιότοπου γύρω από αυτόν.

Η πολιτεία το 2013 ξεκίνησε μια προσπάθεια προς αυτήν την κατεύθυνση χωρίς ακόμα να τελεσφορήσει.

Έτσι λοιπόν, ανατίθεται στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου (Τμήμα Επιστημών της Θάλασσας), από την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, η διενέργεια Περιβαλλοντικής Υγειονομικής Μελέτης για τον κόλπο Καλλονής. Η πρώτη φάση της μελέτης ολοκληρώθηκε το Δεκέμβριο του 2013 και αφορά στο χερσαίο μέρος του κόλπου. Δυστυχώς δεν έχω στοιχεία για τη δεύτερη φάση της μελέτης που αναφέρεται στα ευρήματα για τα νερά του κόλπου.

Όμως, είναι πολύ σημαντικά τα ευρήματα της πρώτης φάσης της μελέτης.

Η επιβάρυνση του κόλπου, ποικίλει κατά εποχή ως προς την ποσότητα και την ποιότητα των συστατικών που μεταφέρουν οι ποταμοί και οι χείμαρροι που εκβάλλουν στη θάλασσα. Οι ποταμοχείμαρροι της περιοχής κατεβάζουν στον κόλπο το ένα τέταρτο των νερών που πέφτουν στο νησί. Πηγές περιβαλλοντικής επιβάρυνσης, αποτελούν οι βιοτεχνίες που είναι εγκατεστημένες στην περίμετρο του κόλπου, τα αστικά απόβλητα των οικισμών γύρω από τον κόλπο, καθώς οι κτηνοτροφικές μονάδες, οι καλλιέργειες και τα ελαιοτριβεία.

Στέκομαι στην πηγή επιβάρυνσης που αποτελούν τα αστικά απόβλητα τα οποία σύμφωνα με τη μελέτη «διοχετεύονται στους πλησιέστερους υδάτινους αποδέκτες (ποταμούς, χείμαρρους, ρέματα), όπου ή απορροφώνται από το χώμα, είτε μεταφέρονται σε μεγαλύτερα υδατορέματα, και τελικά στον κόλπο».

Η αντιμετώπιση του προβλήματος των αστικών αποβλήτων που επιβαρύνουν τον κόλπο γίνεται, όταν αυτά περάσουν από Μονάδα Επεξεργασίας Υγρών Αποβλήτων, που στη δεύτερη φάση επεξεργασίας τους, αποβάλλονται σε ποσοστό 98% έως 99% οι μικροοργανισμοί που περιέχουν. Άρα το αποτέλεσμα αυτής της επεξεργασίας είναι καθαρό νεράκι κατάλληλο για άρδευση.

Μιλώ για το δίκτυο αποχέτευσης και τη μονάδα επεξεργασίας αποβλήτων, που αποτελεί το όνειδος της περιοχής και τρανό δείγμα της αδιαφορίας και της ανευθυνότητας των τοπικών αρχών. Όσοι επισκέπτονται τη μονάδα βιολογικού καθαρισμού δυτικά των αλυκών Καλλονής διαπιστώνουν το μεγαλείο της σημερινής Ελλάδας: Εκατοντάδες χιλιάδες ευρώ που επενδύθηκαν για την περιφρούρηση της υγείας των ανθρώπων και την προστασία του περιβάλλοντος πήγαν στον αέρα, αφού οι εγκαταστάσεις επεξεργασίας αποβλήτων σαπίζουν και τα κτήρια διαλύονται.

Η δημοτική αρχή ισχυρίζεται πως προχωρεί σταδιακά στην αποκατάσταση της λειτουργίας της μονάδας και στην διόρθωση των βλαβών του δικτύου. Σημασία έχει ότι, η αποχέτευση δεν λειτουργεί,

με τα αστικά απόβλητα να επιβαρύνουν το περιβάλλον και να υπονομεύουν την υγεία των ανθρώπων.

Εμείς σαν σύλλογος της Σκάλας Καλλονής έχουμε προστρέξει πολλές φορές διαμαρτυρόμενοι για αυτή την κατάσταση, αλλά δεν φτάνει αυτό. Το πρόβλημα αφορά το λεκανοπέδιο γι' αυτό και άλλοι φορείς πρέπει να προσθέσουν τις δυνάμεις τους για να έχουμε αποτέλεσμα.

Η επιβάρυνση του κόλπου από τις κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις. Γύρω από τον κόλπο υπάρχουν 614 στάβλοι με 87.000 αιγοπρόβατα και 120 εγκαταστάσεις βοοειδών με πληθυσμό 1200 βοοειδή. Αρκετοί στάβλοι και εγκαταστάσεις, βρίσκονται στις λεκάνες απορροής των ποταμών, χειμάρρων και ρεμάτων του κόλπου.

Σε πιο βαθμό επιβαρύνουν τον κόλπο οι κτηνοτροφικές δραστηριότητες και τι θα γίνει με την ανεξέλεγκτη λειτουργία τους;

Οι βιοτεχνίες υγειονομικού ενδιαφέροντος που βρίσκονται γύρω από τον κόλπο είναι εν δυνάμει εστίες επιβάρυνσής του.

Λειτουργούν τέσσερις γαλακτοκομικές μονάδες (στην Αγία Παρασκευή, στο Λισβόρι, στα Παρακόιλια και στην Αχλαδερή). Η έρευνα δείχνει πως δύο από αυτές διαθέτουν σύστημα βιολογικού καθαρισμού των αποβλήτων. Τι γίνεται με τις υπόλοιπες;

Λειτουργούν επίσης επτά ελαιοτριβεία γύρω από τον κόλπο (Λισβορίου, Βασιλικών, Καλλονής, Αγίας Παρασκευής, Παρακοίλων, Νάπης, Ανεμώτιας). Τα απόβλητα τους διοχετεύονται στα ρέματα και η βροχή μέσω των ποταμών και των χειμάρρων αναλαμβάνει να τα αποθέσει στο βυθό του κόλπου. Τι κάνουμε εδώ;

Ανατολικά της Σκάλας Καλλονής, στη βόρεια παράκτια περιοχή του κόλπου, λειτουργεί σύγχρονη μονάδα σφαγής ζώων και επεξεργασίας κρέατος. Στην περιοχή Πολιχνίτου λειτουργεί κάθετη μονάδα παραγωγής πτηνοτροφικών προϊόντων (εκτροφή νεοσσών, σφαγείο, επεξεργασία κρέατος). Και οι δυο επιχειρήσεις εδώ, διαθέτουν Μονάδες Επεξεργασίας των υγρών αποβλήτων.

Παρ' όλα αυτά ο κόλπος εξακολουθεί να αμύνεται και να αυτοκαθαρίζεται κυρίως με τους ισχυρούς νότιους ανέμους το χειμώνα. Είναι επιβαρυνμένος αλλά όχι μολυσμένος. Η αλίευση ψαριών και οστράκων γίνεται ύστερα από τη διαβεβαίωση της Περιφέρειας ότι δεν υπάρχει κανένας κίνδυνος, στηριζόμενη η Περιφέρεια στα αποτελέσματα των δειγματοληψιών και της ανάλυσης του νερού που γίνεται ταχτικά από επιστήμονες.

Από τη στιγμή που υπάρχουν τα αποτελέσματα της επιστημονικής μελέτης, αρχίζουν τα δύσκολα. Τι θα κάνει το κράτος (υπουργείο, περιφέρεια, δήμος), για να υποχρεώσει αυτούς που επιβαρύνουν τον κόλπο να συμμορφωθούν; Η λύση δεν βρίσκεται στην επιβολή διοικητικών μέτρων, αλλά στην εκπόνηση σχεδίων για την ένταξη αυτών των μικρών επιχειρήσεων σε προγράμματα έτσι ώστε, σταδιακά να προσαρμοστούν στους κανόνες που αρμόζουν σε ένα ευνομούμενο κράτος που προστατεύει την υγεία των πολιτών και το περιβάλλον.

Κλείνοντας την παρέμβασή μου, θα ήθελα να διατυπώσω την άποψή μου για την αποστολή της Ομοσπονδίας και των Συλλόγων. Δεν αρκούν οι επετειακές συναθροίσεις και οι εκδηλώσεις σαν τη

σημερινή για να πούμε πως κάνουμε το χρέος μας απέναντι στην ιδιαίτερη πατρίδα μας. Πρέπει να γίνουμε περισσότερο παρεμβατικοί για αυτά τα προβλήματα που ανέφερα παραπάνω, αλλά και για άλλα εξίσου σημαντικά. Να αναδείξουμε τα προβλήματα και να απαιτήσουμε λύσεις.

Έτσι, όχι μόνο εκπληρώνουμε το καθήκον μας απέναντι στην ομορφότερη πατρίδα, αλλά επίσης, συσπειρώνουμε τους Λέσβιους γύρω μας

Σας ευχαριστώ

Αντώνης Δουκέλλης doukellisantonis@gmail.com